

PhDr. Simona Binková, CSc.
Středisko ibero-amerických studií FFUK

Oponentský posudek diplomové práce

Eliška Rohrová, *Puertos Francos na Kanárských ostrovech*, FF UK v Praze, Středisko ibero-amerických studií, Praha 2013, 89 str. + příl., ved. práce doc. mgr. Markéta Křížová, Ph.D.

Diplomantka, vzhledem ke svému studijnímu pobytu na Universidad de La Laguna na Kanárských ostrovech, si vybrala jako téma své práce problematiku těsně spjatou s ostrovními dějinami.

Základním sledovaným problémem je postavení ostrovní ekonomiky v rámci Španělska a jeho zámořských kolonií (do počátku, resp. konce 19. stol.) a v kontextu evropského zahraničního obchodu v 19. a 20. stol. Konkrétní pozornost je věnována statutu bezcelní zóny/zóny volného obchodu, udělenému roku 1852 několika kanárským přístavům, a jeho proměnám. V souladu s tím se práce dělí do kapitol sledujících předpoklady (kap. 2 a 3) a vyhlášení tohoto zvláštního statutu (kap.4) a dále pak chronologicky etapám jejich vývoje v období 1852-1884 (kap. 5), 1884-1900 (kap. 7) a 1900-1936 (kap. 8). Další vývoj až do roku 1972, kdy byla ve Španělsku provedena daňová reforma a pro Kanárské ostrovy přijat nový zákon, už práce jen naznačuje.

Ocenit je třeba zvláště odvalu E. Rohrové věnovat se tématu z hospodářských dějin, což mezi studenty našeho oboru nebývá příliš běžné. Využila přístupu k sekundární literatuře zabývající se tímto regionálním tématem (ovšem s přesahy do evropských, španělskoamerických a také severoamerických obchodních vazeb) a doplnila je o dostupné elektronické zdroje. Jejich kompilací vznikla užitečná práce dávající přehled o hospodářském postavení Kanárských ostrovů od 18. století zhruba do světové hospodářské krize (rok 1936 je spíše deklarovaným mezníkem).

V tomto zaměření se sice odchyluje od původního zadání, jež předpokládalo větší důraz na postavení ostrovů v epoše raného novověku (tzv. atlantický trojúhelník), nebyl by však problém odchýlení od zadání směrem k 19. a 20. století vysvětlit v úvodu práce.

Za závažnější nedostatek považuji spíše včasné „nevymezení“ pojmu *Puertos Francos* – diplomantka s ním pracuje od samotného názvu práce, přes názvy jednotlivých kapitol až po jejich náplň, aniž jej včas definovala. K tomu dochází až v kap. 4.3 (str. 33-35), do té doby

není zřejmé, že nejde o přístavy se specifickým statutem jako takové, ale o „speciální daňový systém... platný na území teritoria souostroví Kanárských ostrovů...“ (35), anebo ještě častěji o opatření, kterým byl vyhlášen. Teprve tím se – zpětně - vysvětluje někdy překvapivá syntax typu : „Udělení *Puertos Francos* znamenalo“ (str. 6, 8), „I když *Puertos Francos* nebyla oficiálně zrušena“ (8) apod.

Za šťastné nepovažuji ani četné ponechávání španělských termínů, z nichž mnohé jsou přeložitelné: *cochinilla*, *orchilla*, *barrilla*, *estanco de tabaco*, *Pleito Insular*, *diputado* a mnoho jiných; nevysvětlené zůstaly *gofio* (50), *bulto* (73). V mezních případech je v názvech kapitol (a v některých větách) více španělského textu než českého.

Nepřijatelné je ponechání názvů evropských přístavů ve šp. podobách: *Génova* (místo Janov), *El Havre* (místo Le Havre), *Marsella* (místo Marseille), a když česky Brémy, tak proč Copenhagen (60-61). Označení *ostrovů Mariana* (vedle Marianas, 66) místo Mariánské ostrovy nebo Mariany, je už přímo zavádějící.

V tom i v jiném je patrná značná závislost na španělsky psaných zdrojích. Projevuje se místy i v interpunkci, psaní velkých písmen (Východní Atlantik), formulacích (*régimen* často neoznačuje jen režim (23 aj.), ale i pravidla, podmínky, řád; *prohibice* v souvislosti s vínem (29) – lépe: zákaz; *kondice světového obchodu* (79) – lépe: podmínky).

Podobně *obchod Kanárské ostrovy – Indie – Sevilla* (15), *obchod s Indií* (82): není-li zřejmé, že jde o *las Indias* (obvykle Západní Indie) a nikoliv Indii, raději opsat.

Zde už se dostáváme k faktografickým nepřesnostem: před dobou Filipa II. raději neužívat pojem *španělská Koruna* (13, 21); tvrzení *bula Tratado de Tordesillas z roku 1494, vydaná papežem Alexandrem VI.* (13) je změtí týkající se dvou historických listin: papežské buly z roku 1493 a smlouvy uzavřené mezi Katolickými Veličenstvy a portugalským králem r. 1494; šlo v případě kanárského obchodu s Amerikou o obchod zahraniční?? (kap. 3.1., dále 23) – nešlo do r. 1797 spíše o zámořský obchod?; spojení *pěstování cukru* (15); - osvobození od celních poplatků na Gran Canarii dokumentováno osvobozením od *alcabaly* (ale to byla běžná daň z prodeje, jak správně uvedeno), zatímco jediné zachované bylo právě *almojarifazgo* (které odpovídá celním tarifům) v roce 1487, dále 1507, 1528 (str. 22) – v textu (59) srovnání let 1913 a 1914 s odkazem na tab. 5, ale v tab. jen 1914

Do kategorie nemilých překlepů (?) patří *Macronesia* (11) místo Macaronesia, nebo ještě lépe Makaronésie, a také škodolibé úpravy českého opravovače ve španělské básni na oslavu *Puertos Francos* (česká slova Noc, čtivo, noticka, Ital, kontinente, str. 40-42). K tomu ještě na závěr *všeobecné veselí, se kterým došlo k přijetí nového režimu* (82).

Tyto někdy úsměvné, jindy „nedotažené“ (spíše) detaily v jinak solidním přehledu málo známé problematiky nebrání připustit práci k obhajobě, s předběžným hodnocením velmi dobře.

V Praze, 26.1.2013